

Даний спосіб реформування передбачає шлях поступових, погоджених змін та перетворень владних відносин, формування нових зразків політичної культури, пошук взаємних поступок, компромісів у ході переговорів та в значній мірі залежить від поточної політичної та соціально-економічної ситуації не лише в Європі, але й усьому світі (зокрема, світова фінансово-економічна криза суттєво вплинула на перебіг та ефективність політико-правових реформ в ЄС).

Стратегічна мета заявлених політико-правових реформ – поступове просування ЄС у напрямку створення справжнього економічного і валютного союзу та одночасно союзу політичного, що передбачає більшу ступінь гармонізації зовнішньої політики та політики безпеки. В результаті Євросоюз повинен стати «демократичною федерацією націй, а не наднаціональною супердержавою». Це вимагає обмеження національного суверенітету країн-членів «в ім'я посилення суверенітету Європи у світі». Таким чином, мова йде про посилення європейської інтеграції та початок нового етапу делегування повноважень національних урядів країн ЄС Брюсселю та Єврокомісії.

Вітчизняні дослідники (С. Телешуна, І. Рейтеровича, Ю. Сауха) вважають, що: «виходячи з аналізу системних політико-правових реформ в Європейському Союзі, особливої актуальності для України, передусім в контексті підготовки до підписання договору про Асоціацію, набуває необхідність реалізації наступних реформістських кроків:

1. скорочення бюджетного дефіциту та структурних боргів;
2. стимулювання конкуренції на всіх рівнях публічної влади;
3. задоволення зростаючих потреб громадян відносно виплати та фінансування програм соціального характеру, які реалізуються публічними адміністраціями;
4. управління конфліктами з приводу перерозподілу усіх видів ресурсів шляхом виключення окремих соціальних та корпоративних груп впливу;
5. підвищення професійного рівня спеціалістів у сфері управління публічними ресурсами;
6. застосування демократичного імперативу відносно необхідності системної оцінки та прогнозування наслідків прийнятих владою законів та регламентуючих актів;
7. створення адекватного реаліям та викликам соціального ліфта, здатного акумулювати усі види ресурсів, реформувати систему управління та втримувати її від політичної деградації;
8. політична інтеграція політичної меншості в процес прийняття політико-адміністративних рішень та пов'язане з цим консенсусне управління конфліктами, що виникають внаслідок протистояння більшості».

Отже, можна зробити висновок, що важливим етапом в процесі розбудови соціально-правової, європейської держави є аналіз причин і наслідків політико-правових реформ в ЄС, а також їх вплив на правову систему України. Для того, щоб уникнути подібних проблем в майбутньому й стати конкурентними на рівні держав світу.

Шкляр І. В.,
студентка КМ-2Б курсу юридичного факультету
ННІЗДН НАВС

ДОСТУПНІСТЬ ПРАВОСУДДЯ ЯК ОСНОВНА ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження доступності правосуддя полягає в тому, що незалежне правосуддя є обов'язковою умовою розвитку незалежної, демократичної, соціальної та правової держави. Очевидно, що саме через те майже три роки тому одним з основних напрямів перетворень в Україні відбулася судова реформа провідною метою якої є захист прав, свобод та законних інтересів кожної особи в нашій державі.

Свого часу, Конституція України заклала підвалини становлення доступності правосуддя. Так, ст. 8 Конституції України визначає, що звернення до суду для захисту прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується, а ст. 124 Конституції України встановлює, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які виникають у державі. В свою чергу, в ч. 3 ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. зазначається, що «судова система забезпечує доступність правосуддя для кожної особи в порядку, встановленому Конституцією та законами України».

Варто зазначити, що питання доступності правосуддя не обмежується межами лише окремої держави, а привертають увагу всього міжнародного співтовариства. Саме тому, можна констатувати, інтернаціоналізацію стандартів у галузі судоустрою. Міжнародно-правові акти передбачають право на справедливий суд і доступ до суду як неодмінний його елемент, підкреслюючи поряд із цим такі властивості суду, як незалежність, безсторонність і законність. Про це, зокрема, йдеться в ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. Посилання на обов'язок держави забезпечити особі реальний, а не формальний доступ до суду містяться в низці рішень Європейського суду з прав людини, а також рекомендаціях і резолюціях Комітету Міністрів Ради Європи.

Незважаючи на певну розробленість даної проблематики в національному праві, вона продовжує залишатися і на сьогодні вкрай важливою і актуальною. Це пов'язано з необхідністю гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері судоустрою.

Метою наукової роботи є розгляд концептуальних теоретичних засад доступності правосуддя в Україні й розроблення та наукове обґрунтування на цій підставі пропозицій, спрямованих на вдосконалення законодавства, що регламентує організацію діяльності суду та процедуру вирішення ним юридично значущих справ. Ця мета зумовила вирішення наступних завдань наукової роботи:

- опрацювати доктринальні основи доступності правосуддя в Україні та у світовій практиці;

- визначити основні теоретико-правові аспекти доступності правосуддя в національному праві;

- розглянути міжнародні стандарти доступності правосуддя.

Розглянувши доктринальні основи, теоретико - правові аспекти та міжнародні стандарти доступності правосуддя можна сформулювати наступні узагальнення, положення та висновки:

1. Доступність правосуддя слід розглядати у тісному зв'язку із таким філософсько-правим поняттям, як справедливість. Доступність і справедливість є стандартами, що втілюють на працьовані людством ідеальний образ судової влади. Прагнення до цього ідеалу має стати концептуальною основою організації й діяльності, а також подальшого реформування судової влади.

2. Інституційними елементами доступності правосуддя є: а) територіальна наближеність суду; б) відкритість інформації про суд; в) універсальність юрисдикції суду; г) компетентність суду; д) стабільність судової системи.

3. Доступність судового процесу можна оцінити через такі її характеристики: а) розумний строк розгляду справи; б) максимально можливу простоту процесу; в) доступ до судового рішення; г) виконання судового рішення.

4. Соціальні елементи доступності правосуддя складають: а) потреба громадян у вирішенні правових конфліктів, які виникають у суспільстві; б) рівень розвитку правосвідомості суспільства в цілому й окремих громадян, який складається з рівня правової обізнаності населення й рівня довіри громадян до суду; в) рівень правосвідомості носіїв судової влади – суддів.

5. Економічними елементами доступності правосуддя є: а) витрати держави на фінансування судової влади; б) витрати сторін та інших учасників справи, передбачені процесуальним законодавством; в) витрати держави, пов'язані із забезпеченням доступу до суду найбільш вразливих верств населення.

6. Право на справедливий суд і право на доступ до суду передбачене низкою міжнародно-правових актів і розтлумачене у практиці Європейського Суду з прав людини. Вони належать до процесуальних прав-гарантій, закріплених на конституційному рівні, що покладають на державу обов'язок створення конкретних механізмів забезпечення цього права та утримання від дій, що перешкоджатимуть його реалізації.

7. Право на справедливий суд і право на доступ до суду відповідно до Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини від 4 листопада 1950 р. складається із інституціональних і процесуальних елементів. Йдеться про вимоги щодо суду як установи (незалежний, неупереджений, створений на підставі закону) і процедури судового розгляду (гласність, забезпечення наданих процесуальним законом прав осіб-учасників судового розгляду, змагальність, розумний строк розгляду справи, виконання остаточного судового рішення тощо).

Гадзіна А. О.,

випускниця юридичного факультету
ННІЗДН НАВС (2013 р.)

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ПРАВОЗАХИСНА ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Проблеми захисту прав людини на національному та міжнародному рівні в сучасному світі є надзвичайно актуальними, оскільки права людини є основою побудови правової держави та реалізації демократичних принципів її функціонування. В умовах розвитку демократії, дотримання прав і свобод людини створення належної та ефективної національної системи судового